

*Ірина Гуменюк,
кандидат філологічних наук, доцент
кафедри педагогіки початкової освіти*

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Створення науково-навчального продукту засобами сучасних технологій передбачає багатоаспектну діяльність, пов'язану з вміннями орієнтуватися в інформаційному просторі (знаходити, структурувати необхідну інформацію, адаптовувати її до специфіки педагогічного процесу), моделювати й презентувати навчальний матеріал за допомогою сучасних комп'ютерних і мультимедійних технологій тощо. У Законі України „Про основні засади розвитку інформаційного суспільства на 2007-2015 роки” зазначалося, що „однією з основних стратегічних цілей розвитку інформаційного суспільства є забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності населення, насамперед шляхом створення системи освіти, орієнтованої на використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні всебічно-розвиненої особистості” [1].

У цьому контексті виникає проблема формування інформаційно-технологічної компетентності студентів педагогічних спеціальностей.

Інформаційно-технологічна компетентність розглядається дослідниками в двох аспектах: інформаційному – орієнтація в інформаційному просторі, вміння фільтрувати й знаходити необхідну інформацію, використовуючи комп'ютерні технології; технологічному – використання комп'ютерних технологій для створення нового навчального продукту, його оформлення й презентації, оцінювання навчальної діяльності.

Яциніна Н.О. у дисертаційному дослідженні доводить: „Інформаційно-технологічна компетенція майбутнього вчителя розуміється не просто як сукупність знань, умінь, навичок студентів, набутих у процесі навчання

інформатиці та сучасним інформаційним і комунікаційним технологіям, але й як здатність орієнтуватися в сучасному інформаційному просторі, готовність до використання інформаційно-комунікаційних технологій для відбору та створення адекватних програмних педагогічних засобів для виконання майбутньої педагогічної діяльності, її вдосконалення, а також для власного розвитку і самореалізації” [2, с. 7].

Аналіз наявних наукових дефініцій названого поняття дає можливість вивести узагальнене трактування інформаційно-технологічної компетентності майбутнього фахівця початкової освіти – здатність вирішувати інформаційно-дидактичні проблеми, застосовуючи при цьому сучасні технологічні засоби.

Якщо формування інформаційної компетентності (усіх її складових) може й повинно відбуватися в контексті будь-якого програмового курсу підготовки фахівців початкової освіти, то технологічна компетентність досі залишається малоохопленою.

Зокрема, розвиток мотиваційного (психологічна готовність і здатність до постійного опанування нових функцій сучасних інформаційно-комунікаційних технологій) й когнітивного (здатність до самоосвіти у сфері інформаційно-комунікаційних технологій) компонентів технологічної компетентності нашкоджується на перешкоди матеріально-технічного характеру. Майбутні педагогічні працівники, зорієнтовані на працевлаштування в школах сільської місцевості, особливо віддалених гірських районів, володіють інформацією про матеріально-технічне забезпечення цих шкіл (наявність комп’ютерів, принтерів, інтернет-мережі, мультимедійного забезпечення), а позаяк воно є не найкращим, втрачають мотивацію до самоосвіти і самовдосконалення в сфері інформаційно-комунікаційних технологій.

Операційний компонент технологічної компетентності майбутніх вчителів початкових класів, як свідчить практика роботи в педагогічному ВНЗ, охоплений частково. Зокрема, студенти, самостійно опанувавши алгоритм роботи в програмі Microsoft PowerPoint, абсолютно не володіють інформацією

про види та правила створення електронних презентацій. Тут можна виділити кілька аспектів.

1. Для майбутнього науково-педагогічного працівника, безперечно, важливим є розуміння відмінностей навчальної електронної презентації від наукової. Відповідно студент повинен отримати інформацію про особливості організації презентованого матеріалу, призначеного для роботи з дітьми в класі, виступу на практичному занятті, на конференції чи під час захисту магістерської роботи.

Зокрема, неохопленим залишається матеріал про категорії навчальних (педагогічних) презентацій: конспект уроку, слайд-шоу, текстова презентація, анімовані схеми, заповнення таблиці, аналіз картини, тренажер, тестування, робочий зошит тощо.

2. Вимоги до оформлення наукових і навчальних презентацій здаються очевидними, однак практика показує, що студенти, зокрема магістранти, допускаються при цьому значних помилок.

3. Використання електронної презентації під час виступу, голосовий супровід мультимедійного зображення не були предметом вивчення жодного навчального курсу, хоча саме вміння правильно, у відповідному стилі та з належним інтонаційним оформленням подати інформацію в більшості випадків є визначальним для рівня її сприйняття слухачами.

Як бачимо, залишається неохопленим значний обсяг професійно важливого матеріалу. За умови низького рівня самоосвітньої готовності це матиме негативний вплив на кваліфікаційні характеристики фахівця початкової освіти.

Як свідчить практика, значного вдосконалення потребує також і процес формування трансформаційного компонента технологічної компетентності магістрів початкової освіти, який охоплює вміння та навички технологічно й лінгвістично грамотного перетворення рукописного тексту в друкований. Перевірка студентських робіт (реферативних, курсових, магістерських, інформаційних проєктів) засвідчила низький рівень зазначених умінь, а також

підтвердила важливість внесення їх до переліку програмового матеріалу окремих навчальних курсів.

Оскільки перераховані норми не регулюються „Українським правописом”, а подаються тільки в довідниках для технічних редакторів та частково в ДСТУ 4163-2003, виникає необхідність їх узагальнення й систематизації з метою підвищення професійного рівня майбутніх фахівців початкової освіти.

Ціннісний компонент технологічної компетентності вчителя початкової школи охоплює широке коло питань, викликаних швидким інформаційним розвитком суспільства. Опановуючи сучасні технології дистанційного спілкування, майбутні педагогічні працівники повинні бути компетентними в нормативно-етичній площині їх використання.

Мережевий етикет (нетикет) повинен бути внесений у структуру курсу „Українська мова (за професійним спрямуванням)”, зокрема теми „Культура усного фахового спілкування”, оскільки існує нагальна необхідність підготовки сучасного студента до безпечної та продуктивної комунікації у віртуальному просторі.

Водночас виникає необхідність створення для магістрів початкової освіти професійно зорієнтованого спецкурсу на зразок „Інформаційно-технологічна культура педагога”, „Полікультурна освіта”, „Лінгво-технологічний дискурс”, спрямованого на формування інформаційно-технологічної компетентності майбутнього фахівця початкової освіти.

Список використаних джерел

1. Закон України „Про основні засади розвитку інформаційного суспільства на 2007-2015 роки”. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/537-16>
2. Яциніна Н.О. Формування інформаційно-технологічної компетенції майбутнього вчителя у навчальному процесі педагогічного університету. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. 13.00.09 – теорія навчання. Харків, 2008. 25 с.